

Проект "Социална адаптация и ресоциализация"

на млади правонарушители в Разград" Договор № CFB 06-01/17.09.2001 г.

Краен отчет / END Of PROJECT REPORT

октомври 2001 - септември 2002 г.

Номер на договора: CFB 06-01/17.09.2001 г.

Организация: Сдружение "Младежки Форум 2001"- Разград

Дата на изготвяне: 17.09.2002 г.

Автор на доклада: Валентина Милушева – сътрудник по проекта

Официално лице, одобрило доклада: Георги Милков - ръководител на проекта

Какви са резултатите от проекта? / Which are the project results?

В периода октомври 2001г. - септември 2002г. Сдружение "Младежки Форум 2001" реализира проект "Социална адаптация и ресоциализация на млади правонарушители от Разград" финансиран от Канадското посолство в Букурещ – Румъния и с подкрепата на Детска педагогическа стая – РПУ – гр. Разград; Регионален инспекторат на МОН; Общинска служба за социално подпомагане – Отдел "Закрила на детето"; Областна служба "Социално подпомагане".

Идеята на проекта бе младежите, които не посещават училище и са с противообществени прояви, да се научат да мислят, да се създаде у тях един позитивен модел на поведение. Според експертите социолози, психолози и органите на реда, това им поведени липсва, защото са отхвърлени в периферията на обществото. По-обезпокояващо бе, че се маргинализира трайно мисленето им. Те се чувстваха отхвърлени и изолирани обществото. Ставаха част от следващото поколение, което израства, като носител на антиобществени прояви и нагласи.

Нашата цел бе социална адаптация и ресоциализация на млади правонарушители от Разград. Интегриране и приобщаване към обществото на отхвърлените и изолирани млади хора на възраст от 13 до 18 години от град Разград.

Сформирана бе целева група с решаващото съдействие на инспектори от Детска педагогическа стая в МВР – Разград и Общинска служба "Социално подпомагане" и сътрудници по проекта.

Целевата група включва 30 младежи на възраст от 13 – 18 години, които не посещават училище, извършители на противообществени прояви, бездомни, скитачи, проституиращи. Те са деца на родители с тежко социално положение, често без жилище, работа и пристъпни деяния.

Младите хора от град Разград, които са контингент на Детска Педагогическа стая, се ресоциализираха според степента на усъвършенстване и получените знания по време на работните ни срещи. Техните връстници от "Младежки Форум 2001" ги ангажираха с интересни и общественополезни за тях дейности. Чрез тях младежите от целевата група се мотивираха да спазват обществения ред и морал. Противообществените им прояви в началото на проекта не бяха приключили, но впоследствие намаляха. Голяма част от тях искаха да подражават на доброволците от "Младежки Форум 2001", за да могат да се реализират по-късно успешно в обществото.

Общественото отношение към младежите от малцинствен произход с противообществени прояви в началото на реализация на проекта бе негативно. Сега въпросните проблеми спрямо тях са се променили значително в положителна насока. Хората от обществото ги възприемат като млади хора, на които трябва да се помогне. На тези млади хора може да се помогне само с търпение и разбирателство, а не чрез насилие и нетърпимост. Съречните отношения са неизменна част от съществуващата процедура относно ефективната ресоциализация на криминално проявилите се младежи.

След проучване на индивидуалните качества на всяко едно от децата сформирахме работни групи. По време на работните срещи младежите от Гражданско Движение "Младежки Форум 2001" обучаваха своите връстници за работа с компютри и интернет, начални знания по английски език, повишаване на езиковата култура.

Осигурихме на младежите от целевата група, повече, отколкото обикновено получават. Това постигнахме с разнообразните дейности по проекта. Общуването на връстници с връстници създаде една хомогенност; сходство на интересите и проблемите на възрастта на младежите. Създаване на траен интерес към научаване на нови неща, но чрез по-разчупени, нестандартни, неформални методи. Алтернатива на традиционния училищен модел на преподаване и възпроизвеждане на информация, чрез връстници обучават връстници. Възстанови се интереса на децата и младежите към образование и квалификация – завръщане в училище. Въвлякохме ги в участие в общественополезни дейности, които имат възпитателен ефект при формиране на характера и поведението. Показахме им, че да се учи е забавно и интересно. Като по този начин им създадохме чувство за принадлежност към определена група и към обществото изобщо. Едни от най-интересните по своето съдържание дейности бяха развлекателните дейности, които не присъстват в ежедневието на младежите от целевата група. Организирахме посещенията на филми, пикници и хепънинги с много образователни игри, представления, и танци. Там младите правонарушители освен много приятни емоции получавиха подаръци и почерпка от своите нови приятели.

Считаме, че постигнахме успех според критериите, които си бяхме поставили. Предизвикан бе интереса на младежите от целевата група по проекта към професионална преквалификация. Част от тях потърсиха нашата помощ при реализация и придобивана на професионална квалификация.

Голяма част от целевата група прояви интерес да се завърне в училище и да продължи образованието. Младежите се образоваха и получиха начални познания по английски език с помощта на своите приятели от Гражданско Движение "Младежки Форум 2001". Заедно със своите приятели се учиха на работа с компютър и сърфираха заедно из интернет. Идваха с интерес на работните срещи, където чакаха с нетърпение да се проверят личните електронни пощи.

Инспекторите от Детска Педагогическа Стая твърдят, че младите правонарушители откакто участват в този проект нямат провинения, но ще се радват и за в бъдеще да работят заедно с нас. Имат предложение след финансиране на одобрени подобни проекти в целевите групи да бъдат включени поне още 10 деца. Като съмишленици и партньори на проекта бяха привлечени:

- **Садък Алчев** – главен секретар на Областна администрация,
- **Периха Акифова** – Началник на Областна служба "Социално подпомагане" – гр.Разград,
- **Росен Аврамов** – Началник отдел "Закрила на детето" при Общинска служба "Социално подпомагане" – гр. Разград,
- **д-р Ивета Кулева** – Управител на Диагностично – консултативен център – гр. Разград,

Те ни подкрепиха в идеята да помагаме на младите правонарушители от града и региона. Създадохме и контакти с други младежки неправителствени организации. Младежите си сътрудничиха и работиха заедно по успешната реализация на проект "Социална адаптация и ресоциализация на млади правонарушители от Разград".

Съобразявайки се с здравето на тази група деца, организирахме консултативен съвет с психолог, инспектор от Детска педагогическа стая и социален работник. Личната хигиена на младежите се подобри след проведените здравни беседи и дискусии с членовете от "Младежки Форум 2001".

Здравните консултанти по проекта разказаха и обясниха на децата от целевата група начините, чрез които могат да се предпазят от стомашно-чревни заболявания. Огромна роля за подобряването на личната им хигиена бе личния пример на младежите от Гражданско Движение "Младежки Форум 2001". Голяма част от младежите от целевата група увеличиха своя речников запас и подобриха езиковата си култура посредством дискусиите за гледаните филми. Проведените забавни разговори и игри също допринесоха за обогатяването на речниковия им запас.

Младите правонарушители ограничиха, а някои от тях спряха контактите си с досегашните приятелски среди. В следствие на това техните нарушения са ограничени а някои са прекратени напълно.

След приключване на проекта младежите от целевата група заедно с доброволците от "Младежки Форум 2001" ще продължат съвместните срещи в офиса на БСЧИГП.

Съответстват ли резултатите с очакванията? / Are the results according to the anticipation?

Резултатите, които постигнахме съвместно с доброволците от "Младежки Форум 2001" съвпадат с нашите предварителни очаквания. Сформирахме целева група от 30 деца, от които 20 момчета и 10 момичета, които изучаваха английски език, за начинаещи. Посетени бяха 3 филма и са гледани 9 видеофилма, представяващи интерес за децата от целевата група и младежите от ГД "Младежки Форум 2001". Младежите се обучаваха на работа с компютри. Вече имат начална компютърна грамотност, след проведените компютърни тренинги. Направени са многобройни снимки на целевата група и младежите от Гражданско Движение "Младежки Форум 2001". За документизиране на проведените срещи и лагер-тренинга в местността "Пчелина" край Разград. За обогатяване на езиковата култура са проведени 10 дискусии по различни теми, след кинопрожекции и гледане на видеофилми, по време на срещи с целевата група и Гражданско Движение "Младежки Форум 2001". Създаде се приятелска връзка между младежите от Гражданско Движение "Младежки Форум 2001" и целевата група. Добри резултати се получават благодарение на метода "върстници обучават върстници". Представихме различни възможности за образование. Показахме им, че да се учи е приятно и полезно.

Направено бе проучване на интересите, входящо ниво на знания и комуникативност на децата от целевата група. Изготвени са дневници, в които се следи развитието на всяко дете персонално по критерии като: интереси, адаптация, участие в дейностите, активност и инициативност, комуникативност, възприемчивост към нова информация. До голяма степен работата по проекта помогна за преодоляването на отрицателни /негативни/ стереотипи и нагласи и на двете групи една спрямо друга. Срещите се провеждат в спокойна и приятелска атмосфера, адаптацията на децата е сравнително бърза.

Младежите бяха ангажирани с интересни и общественополлезни дейности, които да способстват за предотвратяване извършването на криминални прояви и постъпки.

Подобри се езиковата култура и комуникативните възможности на децата от целевата група. Изучениха са стихотворения, проведени са дискусии по различни теми. След проведено обучение за работа с компютри 20 младежи от целевата група са придобили начална компютърна грамотност и умения за работа с интернет.

Предизвикан бе интерес към придобиване на професионална квалификация, 7-ма младежи се включиха активно, а 5-ма са започнали обучението си в Гражданско Движение "Младежки Форум 2001". Постигна се много добро адаптиране на децата

към нормална среда на живот. Младешите без притеснение споделят личните си проблеми. Междуетническите различия вече са преодолени. Подобрени са способностите и възможностите им за самоизява. Има добър баланс между игри и развлечения.

Вече не са регистрирани противообществени прояви и постъпки на младешите, които са включени в целевата група.

Бяха ли дейностите по проекта изпълнени според план и бюджет? / Did the project take place according to the plan of activities, schedule, and budget?

Като изключим лошите метеорологични условия – обилен снеговалеж и непроходими пътища, през месеците ноември и декември 2001 г., които затрудниха провеждането на работните срещи всички работни срещи се проведеха по план. Децата не можеха да дойдат до мястото на провежданите срещи, поради липса на градски транспорт. Липсата на телефони по домовете затрудни намирането на младешите, за да бъдат поканени за участие в срещите. Част от родителите на младешите не ги пускаха на срещите, заради отрицателните температури - -28 С°. Провеждането на останалите дейности по проекта се осъществиха без проблеми и в срок.

Как жените вземаха участие във вземането на решения и директно вземаха участие като бенефициенти по проекта? / How were women involved in decision making and as direct participations in or beneficiaries of the project?

Значителна роля в реализирането на проект "Социална адаптация и ресоциализация на млади правонарушители от Разград" изигра качествената работа на жените, които активно участваха в тази инициатива. Голяма полза за доброто реализиране на проекта бе участието на Дочка Станева - управител на офиса. С нейния повече от 35 години опит при работа с деца и младеши тя помогна за по-доброто общуване и показа успешни модели на младешите от Гражданско движение "Младешки Форум 2001" как да общуват с такива деца. Г-жа Ивелина Игнатова като инспектор в Детска педагогическа стая към РДВР град Разград спомогна за сформирването на целевата група на проекта. Наблюдаваше работата на децата и техните криминални прояви след като вече са били включени в целевата група. Подкрепяше ни в правилната насока за работа с младешите. Пламена Андреева като млад психолог правеше текуща оценка на психологическото състояние на младешите от целевата група. Даваше идеи как да се справим с така наречените "трудни деца". Сътрудниците по проекта посещаваха редовно домовете на децата от целевата група и се запознаваха с техния бит и култура отблизо. Те ставаха близки със семействата на децата. Родителите споделяха по-лесно своите проблеми, които са свързани с децата им. Ние научавахме повече за специфичните характеристики на децата и възможността за справяне с тези проблеми. Консултантите на Гражданско Движение "Младешки Форум 2001" помагаша на доброволците от сдружението с полезни съвети за ефективното реализиране по проекта и комуникирането с децата от целевата група. Момичетата, които членуват в Гражданско Движение "Младешки Форум 2001" по-лесно се справяха с проблемните момичета от целевата група. Девоичките им гласуваха по-голямо доверие за проблемите си и за това какво ги вълнува.

Дочка Станева – управител на офиса, Ивелина Игнатова - инспектор от Детска педагогическа стая, Пламена Андреева – психолог, Периха Акифова – началник на Областна служба за социално подпомагане, Вергиния Мичева – съдия в Районен съд, член на управителния съвет на "Младешки Форум 2001", Диана Богомилова – сътрудник, Ивелина Христова - сътрудник, Миглена Христова - сътрудник, Стела Ковачева – вестник "Сандарт", Валентина Милушева - сътрудник, Анастасия Иванова, Дениз Акифова, Деница Цонева, Елена Николова, Миглена Нецова, Нора Бобчева, Ралица Вескова, Светлана Горчева, Силвия Герчева, Сюзан Акифова, Цвета Горчева, Николета Николова, Мелегбер Басри, Радостина Минчева. В дейностите по проекта за участвали 40 са жени. От целевата група участваха 13 момичета.

	Мъж	Жена	Общо
Целева група	17	13	30
Доброволци	21	17	38
Консултанти	3	10	13
Общо	41	40	81

Какви са ползите от проекта за целевата група и Канада? / What were the benefits for the recipients and Canada?

Облагодетелствените лица от проект "Социална адаптация и ресоциализация на млади правонарушители от гр. Разград" са 30 младеши от целевата група. Те получават безплатно обучение по английски език, начална компютърна грамотност, познания в областта на природата; биологията, усъвършенстват си езиковата и моралната култура.

Развиват мисленето си в положителен аспект. Придобиват хигиенни навици. Отхвърлените и изолирани млади хора от гр. Разград се интегрират се и се приобщават към обществото. Младешите са ангажирани с интересни и общественополезни дейности, които способстваха за предотвратяване на криминалните им прояви и постъпки.

Наблюдава се промяна на общественото мнение. Обществото показва съпричастност с проблемите на младешите.

Пречупвиха се стари стереотипи на мислене и общуване между българите и малцинствените групи. Според младешите от Гражданско Движение "Младешки Форум 2001" и децата от целевата група етническият произход вече няма значение за техните взаимоотношения. Те общуват свободно помежду си и не изтъкват разликите, които преди са били някаква пречка.

Създадено е чувство за принадлежност към определена група и към обществото изобщо. Включени са в дейности, в които те самите активно да се изявяват.

Ползата за Канадското посолство се състои във финансирането на един успешен проект, чрез който деца от малцинствен произход се научават и усъвършенстват своите знания, умения и опит в сферата на образованието. Благодарение на тяхната помощ децата са променили своя мироглед, развили се в положителна посока. Имаха възможност да се докоснат до света на информационните технологии. Културата на децата от целевата група се подобри значително.

Какви промени има по проекта, ако са били необходими? / What changes in the project, if any, were necessary?

- Имаше предложения за начина на провеждане на игрите, за по-лесно научаване на английски език и компютърна грамотност.
- Провеждаха се системни дискусии на различни теми с цел обогатяване на езиковата култура.
- Провеждоха се повече спортни дейности и игри.
- Проектът можеше да бъде по-ефективен, ако се бяха предвидили повече средства за лакомства на децата от целевата група.

Проект "Социална адаптация и ресоциализация

на млади правонарушители в Разград" Договор № CFB 06-01/17.09.2001 г.

Оценка на проекта от младежите от целевата група

След дванадесет месеца реализация на проект "Социална адаптация и ресоциализация на млади правонарушители от Разграде", в последната ни среща с младежите от целевата група по проекта направихме анкета анализ на успеха, който реализирахме. Поставихме си за цел да разберем до каква степен Ние се сприятелихме и какво се случи през тази една година, преминала с много срещи и весели.

В анкетата взеха уастваха 20 младежи: Александра Илиева, Айше Хасанова, Ася Ненова, Басри Неджеб Басри, Димитър Митев, Десислава Ненова, Денис Асенов, Диана Банчева, Емил Асенов, Милен Асенов, Надка Цекова, Октай Басри, Ради Сергеев, Серафим Алипиев, Сергей Сергеев, Силвия Северинова, Тодор Венелинов, Таня Петрова, Халиме Касим и Дженгис Тургут.

Младежите от целевата група бяха разочаровани от приключването на проекта, това за тях означаваше край на срещите в офиса и на интересните и забавни игри. Членовете на Гражданско Движение "Младежки Форум 2001" успокоиха своите приятели, те им казаха, че винаги са добре дошли на техните срещи и в офиса.

"Харесва ли Ви да работите с младежите от Гражданско Движение "Младежки Форум 2001"?" бе първия въпрос, на който децата от целевата група отговориха. На този въпрос положителен отговор "ДА" дадоха всички анкетираните.

На въпроса: Според Вас проект "Социална адаптация и ресоциализация на млади правонарушители от Разград" постигна ли поставените цели? – положителен отговор "ДА" дадоха 13 деца, останалите 7 отговориха, че почти са постигнати целите.

"Достатъчни ли са заниманията на работните срещи с "Младежки Форум 2001"?" бе следващият ни въпрос към децата от целевата група. Положителен отговор дадоха едва 50 % от анкетираните, останалите 50 % отговориха "Донякъде". Това показва нуждата от провеждане на още работни срещи.

Четвъртия въпрос, на който децата отговориха: "Ще Ви помогнат ли знанията, които получихте на работните срещи да се реализирате?" – Положителния отговор на въпроса бе 100 % от анкетираните деца.

"Как определяте отношенията Ви с доброволците от Гражданско Движение "Младежки Форум 2001"?" бе въпрос, на който младежите се затрудниха да отговорят, но все пак дадоха отговор, а той бе: "Отношенията ни с доброволците от Гражданско Движение "Младежки Форум 2001" са приятелски."

На въпроса Станахте ли приятели с доброволците от Гражданско Движение "Младежки Форум 2001"?" – положителен отговор дадоха 17 от децата, останалите не бяха убедени, но изказаха мнение, че поне са в добри отношения.

"Какво мислите за дружбата с хора от различните етноси?" бе въпрос, чийто отговор бе многозначен. Младежите от целевата група изказаха разнообразни по своята значимост отговори. 45 % от тях казаха, че дружбата между хора с различен етнически произход е нещо много естествено. 35 % мнение, че различните етноси се хармонизират и трябва винаги да си помагат, да живеят заедно в разбирателство. Останалите 20 % заявиха, че винаги ще има някакви резерви спрямо хората от малцинствен произход.

На въпроса "Бихте ли продължили да се срещате с младежите от "Младежки Форум 2001" и след приключването на проекта?" децата от целевата група отговориха, че това не зависи само от тях и те не са сигурни.

"Как оценявате проведения лагер по проект "Социална адаптация и ресоциализация на млади правонарушители от Разград" по 5-обалната система?" бе въпрос, на който всички единодушно дадоха оценка 5. Те изказаха голямо удовлетворение от проведения лагер-тренинг в местността "Пчелина". Там те са се чувствали много добре и са видели поне за кратък период от време нормалните условия на живот. Разбрали са какво е да имаш винаги топла вода, храна и приятели, с които да се забавляваш.

Следващ и последен въпрос от нашата анкета бе "Искате ли отново да работите с младежите от Гражданско Движение "Младежки Форум 2001"?", на който децата от целевата група отговориха По-скоро Да, отрицателни отговори нямаше и несигурни също.

След края на анкетата продължихме с кратка по-свободна дискусия, на която децата от целевата група изказваха свободно своите мнения относно реализацията на проекта. Те изказаха мнение, че искрено са радвали и забавлявали по време на работните срещи. Игрите, които сме провеждали с тях са били интересни и заинтригуващи, развивали са се чрез тях. Обогатили са речника си от български думи, научили са основните изрази и правила на правоговор в английския език. Празнуването на различните традиции и обичаи на различните етноси заедно е било голям празник за тях. Получаването на коледните подаръци е оставило голямо впечатление в техните спомени.

Извод: На последната ни работна среща децата от целевата група и младежите от Гражданско Движение "Младежки Форум 2001" се разделиха с много носталгия по изминалите срещи. Всички се сбогуваха със сълзи на очи. Никое от децата обаче не каза думичката "Сбогом". Те се разделиха с пожелания за едни следващи срещи, надяваха се скоро отново да има подобен проект и съвместно да работят отново.